

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle
VNS 6/2020 vp Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle – Suomen kestävän kasvun ohjelma
18.12.2020 toimitettu pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta

Lausunto valtioneuvoston selonteosta - Suomen kestävän kasvun ohjelma

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry kiittää eduskunnan sivistysvaliokuntaa lausuntopyynnöstä ja lausuu kunnioittavimmin seuraavaa:

Yleisesti

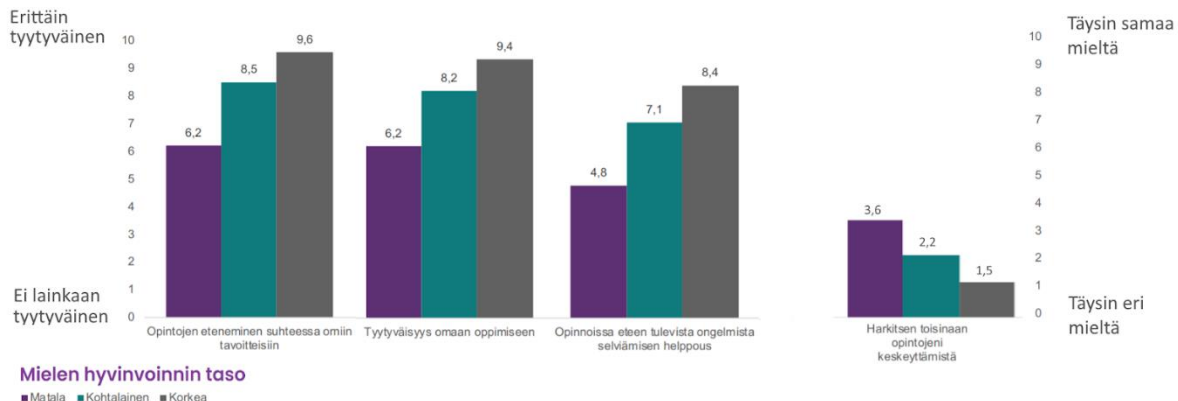
SYL näkee, että Suomen kestävän kasvun ohjelmasta annettuun selontekoon kirjatut tavoitteet ovat oikeansuuntaisia ja ne vastaavat moniin pandemian aikana havaittuihin tarpeisiin. Ohjelman valmistelutyötä on tehty laaja-alaisesti ja sidosryhmiä kuullen. Ohjelman suurimmat panostukset kohdentuvat koulutukseen, tutkimukseen ja innovaatioihin sekä oikeudenmukaisen vihreän siirtymän toteuttamiseen. Painotus on SYL:n näkemyksen mukaan oikea ja toivomme sen säilyvän myös toimenpiteiden priorisoinnin ja lopullisen saannon selviämisen jälkeen.

Suurten ja kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamisen edellytyksenä on kuitenkin se, että yhteiskunnan jäsenet pärjäävät pandemian yli ja hyvinvointiin kohdistuviin haasteisiin voidaan löytää ratkaisuja. Elpymiseen tarvitaan hyvinvoivia, jaksavia ja tulevaisuudenuskoisia osajia, jotka pystyvät toteuttamaan kestävän kasvun ohjelman tavoitteet esimerkiksi osaamistason nostamisesta, digitalisaatiosta ja kestävän kasvun luomisesta. Näidenkin tavoitteiden tavoittamisen näkökulmasta koulutus on parasta koronaelvytystä.

Opiskelijoiden hyvinvointi

Koronaepidemia on aiheuttanut monille opiskelijoille ja nuorille raskaita haasteita toimeentulon, jaksamisen ja muun henkisen hyvinvoinnin suhteen. Helsingin Sanomien teettämän kyselyn mukaan opiskelijoista 44 % koki epidemian tuoneen enemmän huonoa kuin hyvää, kun koko väestöstä osuus oli 36 %. Turun Yliopiston Ylioppilaskunnan kyselyssä yli puolet ja Tampereen Ylioppilaskunnan kyselyssä 67 % opiskelijoista kertoi opiskelukykyänsä heikentyneen. Helsingin yliopistossa uupumusta kokevien opiskelijoiden määrä noin kolminkertaistui pandemian seurauksena 7-10 prosentista 26 prosenttiin ja lisäksi 33 prosenttia oli uupumusriskissä. Tulokset ovat useissa eri kyselyissä olleet samansuuntaisia ja yhtä huolestuttavia.

Alla olevassa kuviossa on esitetty Opiskelijabarometri 2019 -tutkimuksen tuloksia opiskelijoiden mielen hyvinvoinnin vaikutuksista koettuun opintojen sujumiseen. Mielen hyvinvointinsa paremmaksi kokevat opiskelijat mm. uskovat selviävänsä paremmin opiskeluun liittyvistä ongelmista, kokevat opintojensa etenevän tavoitteiden mukaisesti ja harkitsevat opintojen keskeyttämistä harvemmin.

Opiskelukyvyn, jaksamisen ja mielen hyvinvoinnin merkitys opintojen etenemiselle on suuri. Opiskelijat ovat tulevaisuuden työntekijöitä ja osaajia, joiden jaksaminen työelämässä on välttämätöntä huoltosuhteen heiketessä ja tavoiteltaessa korkeampaa työllisyyttä sekä korkeakoulututkintoa puolelle ikäluokasta. Alle 35-vuotiaat ovat tällä hetkellä mielenterveysongelmien tilastojen kärjessä ja mielenterveyssyistä johtuvat työkyvyttömyyseläkkeet ovat olleet hurjassa nousussa viime vuosina.

SYL toivoo, että opiskelijoiden jaksaminen ja opiskelijahyvinvointi huomioidaan elpymissuunnitelmassa samaan tapaan kuin työhyvinvointi on otettu. SYL näkee perusteltuna, että mielenterveysosaamista ja -työtä edistetään määrätietoisesti tutkittuun tietoon, kuten vaikuttavuusarvioituihin menetelmiin perustuen. Samalla tulee esimerkiksi toteuttaa terapiatakuun mukaisia palveluja sekä lisätä opintopsykologien määrää.

Korkeakoulujen aloituspaikkojen lisääminen

SYL pitää korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämistä erinomaisena keinona tukea toipumista pandemiasta. SYL huomauttaa kuitenkin, että vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa tehty aloituspaikkojen lisäys on vain kertaluonteinen ja siihen osoitettu 62 miljoonan euron rahoitus kattaa vain osan lisättyjen aloituspaikkojen kustannuksista. Näkemyksemme mukaan hakijasuma korkeakouluihin on edelleen merkittävä ongelma ja vaatii pitkäjänteisiä ratkaisuja. Suomen kestävän kasvun ohjelmassa kirjatut tavoitteet osaamistason nostosta ja nuorten nopeasta pääsystä työmarkkinoille eivät täyty, ellei korkeakoulujärjestelmä pysty palvelemaan kaikkia korkeakoulutukseen kykeneviä ja motivoituneita hakijoita. Siksi korkeakoulut tarvitsevat pitkällä tähtäimellä lisäyksiä perusrahoitukseensa. SYL toivoo, että hakijasuman poisto ja lisäaloituspaikkojen riittävä resursointi ovat keskeinen osa Suomen elpymissuunnitelmaa.

Jatkuva oppiminen

SYL näkee jatkuvan oppimisen järjestelmän ja tarjonnan kehittämisen merkittäväksi osaksi elpymissuunnitelmaa. Jatkuvan oppimisen perusta rakennetaan julkisessa koulutusjärjestelmässä ja jatkuvan oppimisen tulee olla osa tätä. Jatkuva oppimista tulee kuitenkin kehittää niin, että tutkintokoulutuksen resurssit eivät vaarannu. Suomi tarvitsee tulevaisuudessa yhä enemmän korkean tason osaamista ja korkeakoulutettuja, jotta tulevaisuuden osaamisvajetta saadaan paikattua. Ennakointitiedot osoittavat, että tulevaisuudessa syntyvistä uusista työpaikoista 80 % vaatii korkean tason osaamista. Koronaepidemia on entisestään korostanut osaamisen päivittämisen tarvetta.

Koulutuksen saavutettavuus

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) mukaan koronaepidemia on heikentänyt koulutuksen yhdenvertaisuutta. Siksi pandemian myötä on tarkoituksenmukaista kiinnittää huomiota heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien kouluttautumiseen ja sen myötä linjata muun muassa koulutuksessa aliedustettujen väestöryhmien edustuksellisuuden vahvistamisesta, eri vähemmistöryhmien aseman edistämisestä sekä oppimiseröjen kaventamisesta. Koulutuksen saavutettavuutta on tärkeä edistää esimerkiksi kansallisen korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman kautta, jotta Suomi saavuttaa tavoitteet osaamistason nostosta ja siitä, että vuoteen 2030 mennessä vähintään puolet ikäluokasta suorittaa korkeakoulututkinnon.

Kansainväliset osaajat ja kansainvälisyys korkeakouluissa

SYL on huolissaan koronaepidemian aiheuttamasta kansainvälisen kanssakäymisen vähenemisestä. Vuonna 2020 valtaosa opiskelijavaihdoista jouduttiin perumaan tai keskeyttämään ja osa kansainvälisistä opiskelijoista ei päässyt saapumaan Suomeen opintojen alkaessa. Elpymispaketin tavoitteiden mukaisesti on tarpeen pyrkiä palauttamaan koulutuksen kansainvälisyyttä ja onnistua houkuttelemaan kansainvälisiä osaajia Suomeen. Sen vuoksi Suomen houkuttelevuuden parantaminen sekä opiskelijoiden että kansainvälisten osaajien silmissä ja maahanmuuton lupaprosessin jouduttaminen ovat kannatettavia ohjelmassa mainittuja tavoitteita.

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry

Annika Nevanpää
puheenjohtaja

Sonja Raitamäki
pääsihteeri

Lisätietoa:
Sosiaalipolitiikan asiantuntija Sakari Tuomisto, 040 687 6353, sakari.tuomisto@syl.fi

Lähde

Tina Lauronen: *Korkeakouluopiskelijoiden mielen hyvinvointi*, Opiskelijabarometri 2019. sivut 30-32. Saatavilla Internetistä: <https://www.otus.fi/wp/wp-content/uploads/2020/05/Korkeakouluopiskelijoiden-mielen-hyvinvointi1.pdf>. Siteerattu 21.1.2021.